

De 1^e tegenvaller van volksgenoten

Nadat het leger van Midian in paniek op de vlucht is geslagen, nodigt Gideon de stam Efraïm uit om het vluchtende leger de pas af te snijden bij de Jordaan. Die taak nemen ze graag op zich. Zij weten de Midianieten te verslaan en hun koningen Oreb en Zeëb te doden¹.

Toch zijn de Efraïmieten verongelijkt. Zij nemen het Gideon bijzonder kwalijk dat hij hen niet vanaf het begin betrokken had in de strijd. Helemaal onredelijk is dat verwijt niet. Zij en Manasse zijn afstammelingen van Jozef en voelen zich daarom nogal sterk tot elkaar aangetrokken. Efraïm heeft van hen beiden de grootste zegen ontvangen² en is dan ook de sterkste stam geworden. Zó sterk, dat hun naam later vaak wordt gebruikt om het hele tienstammenrijk aan te duiden³.

Het is niet voor het eerst dat Efraïm klaagt. Bij de verdeling van het land vragen zij samen met Manasse (als de Jozefieten) aan Jozua om meer land, aangezien ze zo talrijk zijn. Jozua behoort zelf ook tot Efraïm, en zij gaan er daarom waarschijnlijk van uit dat Jozua daar geen probleem van maakt. Maar dat valt tegen. Jozua stuurt ze weg met de mededeling dat zij zèlf voor meer land moeten zorgen⁴. Een wijs antwoord.

De reactie van Gideon is heel anders, maar ook wijs. Hij vergelijkt hun overwinning bij de Jordaan en zijn overwinning in de vlakke met een wijnoogst. Wanneer een wijnoogst is binnengehaald volgt er nog een tweede ronde (nalezing) om de vergeten (en vaak kleinere) druiven alsnog te oogsten. In Gideons ogen is zijn overwinning slechts de oogst van een onaanzienlijke familie, terwijl de nalezing van de sterke stam Efraïm veel groter is⁵. Zij hebben immers de koningen Oreb en Zeëb gedood?

Als de Heer een werk zegent wat ik voor Hem mag doen, dan volgen er soms wat

¹ Richteren 7 : 24 - 25

² Genesis 48 : 19

³ Hosea 6 : 4

⁴ Jozua 17 : 14 - 18

⁵ Richteren 8 : 2

toetsen om te zien of ik nederig blijf. In het algemeen gebruikt de Heer daarvoor geen ongelovigen, maar juist medechristenen, dus mensen die bij het volk van God zeggen te horen.

Deze eerste toets gaat over jaloersheid. Anderen kunnen laten weten dat zij zich minstens zo geschikt vinden voor een bepaald werk als ik, en laten die jaloersheid soms blijken. En daarin zouden ze best eens gelijk kunnen hebben. Wat is mijn reactie? Kan ik hen overtuigen dat hun werk nóg belangrijker is dan het mijne? En dan niet om hen stroop om de mond te smeren, maar om de Heer er oprecht voor te danken, zoals Paulus dat kon doen⁶? Het omgekeerde is ook mogelijk, en dat is dat ik jaloersheid voel opkomen als ik zie hoe anderen gezegend worden in hun werk voor de Heer.

Door Gideons houding bindt de woede van Efraïm in.

De 2^e en 3^e tegenvaller van volksgenoten

De 300 vermoeide mannen steken met Gideon de Jordaan over om de overige koningen Zebach en Salmunna en hun legers te verslaan.

Allereerst komen zij langs Sukkot en Gideon vraagt hen brood voor zijn vermoeide mannen. Hooghartig weigeren de mensen van Sukkot, omdat de overwinning nog niet behaald is. Gideon belooft om hen na de overwinning met woestijndorens en distels te dorsen. In Penuël krijgt hij hetzelfde antwoord. Daar belooft hij bij terugkeer hun toren af te breken.

Zowel Sukkot als Penuël (of: Pniël) zijn belangrijke plaatsen in het leven van aartsvader Jakob.

- Sukkot

Hij geeft de naam Sukkot aan een plaats waar hij voor zichzelf een huis bouwt en tenten voor zijn kudde. Dit is het enige moment dat een aartsvader in een huis woont!

⁶ Filippi 1 : 15 - 18

Daar is zijn kudde zo'n belangrijk bezit dat hij er tenten voor bouwt. Ook uniek!

Het doen en laten van een aartsvader is eeuwen later voor Samaritanen nog steeds van groot belang, hoewel ze zelf niet eens van hem afstammen⁷. Het is voor de vrouw in Sichem zelfs veel belangrijker dan de woorden van de Heer Jezus⁸.

Een volgende hindernis op weg naar de overwinning is vaak de traditie.

Waarom zou men willen afwijken van iets dat in vorige generaties voor goed werd gehouden, en waardoor men het goed had? De hele familie heeft immers uit die bron gedronken?

Het is uiterst riskant om dat los te laten. De bezittingen zijn keurig 'onder dak' en alles is heerlijk overzichtelijk.

Zo'n redenering kan christenen aan de zijlijn houden. Ze doen voorlopig niets en wachten eerst maar eens af hoe het anderen vergaat.

In situaties van ruzie en scheuringen (waar de Midianieten op wijzen⁹) kan het heel teleurstellend zijn als broeders en zusters afhaken. Het is voor hen niet zo belangrijk wat het Woord van God zegt.

We hebben het niet over hen die oprecht en met liefde hun overtuiging omarmen, maar over hen die hooghartig weigeren om te lezen wat er eigenlijk staat geschreven.

De vrouw uit Sichem wordt door de Heer met 'woestijndistels en dorens gedorst', zodra Hij haar vertelt hoe haar leven er tot nu toe heeft uitgezien¹⁰. Haar zondige leven wordt door Hem opgelegd en het verkeerde wordt duidelijk zichtbaar.

Dit werk kan de Heer alleen maar doen.

Ons antwoord op hooghartig traditionalisme kan alleen maar zijn dat we zulke personen aan de Heer overlaten. We hopen en bidden dat Hij bij hen tot Zijn doel gaat komen. We mogen ons er in ieder geval nooit door laten tegenhouden, al zijn we nog zo vermoeid.

⁷ 2 Koningen 17 : 24

⁸ Johannes 4 : 12

⁹ Zie samenvatting Richteren 6 (13 maart)

¹⁰ Johannes 4 : 18 - 19

- Penuël

Op weg naar de ontmoeting met Ezaü laat Jakob al zijn bezittingen alvast naar de overkant van de Jabbok brengen. Hij blijft alleen achter en worstelt met God¹¹. Daarom geeft hij die plaats de naam Pniël (= "aangezicht van God").

Het hoogmoedige antwoord van de mensen in Penuël doet Gideon direct denken aan hun toren. Die belooft hij af te breken.

Mensen die heel dicht bij God zeggen te leven, maar waar in het dagelijks leven niet of nauwelijks iets van te merken is, zijn vaak alleen maar uit op eigen eer. Het doet veel denken aan de toren van Babel, waarvan het opperste tot in de hemel zou reiken, tot meerdere glorie van de bouwers¹².

Het zijn de mensen waar de Heer bij uitstek een grondige hekel aan had: aan de buitenkant vroom en witgepleisterd, maar van binnen doods¹³. Zij zijn er alleen maar op uit om door de mensen gezien te worden.

Ook door zulke 'christenen' hebben we ons niet te laten ontmoedigen. We laten hen aan de Heer over en gaan door met de taak die Hij ons gegeven heeft.

De zwakke plek van Gideon

Zodra Zebach en Salmunna gedood zijn en de overwinning compleet is, vragen de mannen van Israël aan Gideon of hij en zijn nakomelingen over hen willen heersen¹⁴. Terecht wijst hij dit voorstel af. De Heer regeert immers?

- een efod

Toch ziet hij een behoefte, en dat brengt hem op de gedachte om van al het verzamelde goud van de overwonnen vijand een efod te maken.

¹¹ Genesis 32 : 22 – 32; Hosea 12 : 4

¹² Genesis 11 : 4

¹³ Mattheüs 23 : 27

¹⁴ Richteren 8 : 32

De efod is het meest kenmerkende kledingstuk van de hogepriester, waarop de borstlap met de edelstenen en de schouderstukken met hun edelstenen worden bevestigd¹⁵.

Wellicht denkt Gideon aan de behoefte om het volk dichtbij God te houden. Hij hoort weliswaar niet tot de priesterlijke familie, maar de Heer heeft hem eerder al wèl gevraagd om priesterlijk werk te verrichten¹⁶. En zo komt hij, waarschijnlijk met de allerbeste bedoelingen, tot het plan om in zijn stad een gouden efod te plaatsen, zichtbaar en bereikbaar voor iedereen. Waar kan die efod beter staan dan op de plaats waar de overwinning ooit begonnen is?

Alle goede bedoelingen ten spijt wordt dit een regelrechte catastrofe, zowel voor hem en zijn huis, als voor het hele volk. Het wordt een nieuwe afgod.

Goede bedoelingen hebben al voor heel wat narigheid gezorgd.

Wat blijkt het toch vaak uitermate lastig te zijn om alleen te doen wat de Heer ons opdraagt, en het daarbij te laten.

Het is geweldig om veel christenen te horen zeggen dat Christus de Heer van hun leven is, iets dat zij graag willen waarmaken in hun persoonlijke leven, maar ook met anderen samen als gemeente van God.

Maar oh, die goede bedoelingen, terwijl er soms misschien ook nog wel een aanwijzing van de Heer voor te bedenken is!

Ongemerkt krijgen ze een plaats tussen de Heer en mij. Onze kinderen zien het. Onze omgeving ziet het, neemt het over en zo gaat het van kwaad tot erger.

Laten we goed bedenken: alles wat tussen de Heer en mij in staat, is een afgod! Zelfs al heb ik het met de allerbeste bedoelingen gedaan voor mijn huis, enz.

Direct hierna vermeldt God dat de Midianieten het hoofd voor altijd voor Israël moeten

buigen. Gideon heeft de vijand voor altijd verslagen en dat vergeet God nooit.

Maar evenals God in het begin veel vertelt over Gideons twijfels en angsten, vermeldt Hij aan het eind ook de kiem waaruit een nieuwe afgod is ontstaan.

Gideons verhaal is een herkenbaar portret van iemand die een instrument in Gods hand is geweest. Iemand met sterke en zwakke kanten. Heel menselijk, zoals jij en ik.

Toch geroepen, bemoedigd en aangegord door dezelfde God die jou en mij vandaag wil gebruiken te midden van alle verdeeldheid en ruzies op het christelijk terrein.

¹⁵ Exodus 28

¹⁶ Richteren 6 : 25 - 26